

EU-VENÄJÄ: UUSIKSI MÄÄRITELLYN STRATEGIAN OSATEKIJÄT *

Sergey Lagodinsky / Reinhard Bütikofer

* ryhmä on laatinut julkaisun ilman EVA:n osallistumista

EU-VENÄJÄ: UUSIKSI MÄÄRITELLYN STRATEGIAN OSATEKIJÄT *

Sergey Lagodinsky / Reinhard Bütikofer

** ryhmä on laatinut julkaisun ilman EVA:n osallistumista*

Yleiskatsaus

I. ODOTUKSET JA TAVOITTEET

- a. Muuttuvat odotukset
- b. Tärkein tavoite ja strategiset päämäärät

II. EU:N VENÄJÄ-STRATEGIAN TÄRKEIMMÄT OSATEKIJÄT

- a. Poliitikamme pyrkii kumppanuuteen Venäjän kansalaisten kanssa ja on siinä suhteessa Venäjä-mielinen
- b. Aktiivisen kansalaisyhteiskunnan tuki on politiikkamme kulmakiviä
- c. Venäjän ja Itä-Euroopan politiikassamme huomioidaan historiasta kumpuavat muistot sekä vastuiden ja traumojen tunnistaminen
- d. Kunnioitamme Venäjän etuja, mutta emme Venäjän revisionismia
- e. Vastaamme järjestelmien kilpailun haasteeseen
- f. Yhteistyöllä Venäjän valtiollisten toimijoiden kanssa on rajansa
- g. Kannatamme ydinasevalvontaa ja neuvotteluja ydinaseriisunnasta Venäjän kanssa
- h. Uutena painopisteenä haluamme taistella johdonmukaisesti rahanpesua vastaan
- i. Lujitamme kestävyttämme ja kykyämme vastatoimiin hybriditiedustelua vastaan
- j. Luomme vapaita tiloja teknologiastandardien ja avoimen internetin avulla ja estämme käyttämästä teknologiaa sorron välineenä

k. Vahvistamme EU:n yhteistä voimaa ja uskottavuutta ja lisäämme strategista eriyttämistä

On aika arvioida uudelleen EU:n suhde Venäjän federaatioon. Viime kuukausina on havaittu, että Venäjä-strategiamme tarvitsee strategisen uudelleenmäärittelyn. Seuraavat uuden strategian osatekijät perustuvat EU:n ja Venäjän nykyiseen, yhä syvenevään vastakkainasetteluun. Strategiaa kuitenkin tukee visio molemminpuolisesta uusiutumisen, vaikka ensin olisikin voitettava pitkä hankalien suhteiden kausi.

I. ODOTUKSET JA TAVOITTEET

a. Muuttuvat odotukset

Kuluneiden 30 vuoden aikana molemminpuoliset odotukset yhteistyötämme kohtaan ovat muuttuneet. Odotuksissa on käyty läpi kaksi vaihetta, ja tällä hetkellä kamppailemme kolmannen kanssa:

Ensimmäinen lähentymisvaihe seurasi kylmän sodan päättymistä. Silloin Venäjää ja sen eurooppalaisia kumppaneita yhdisti visio Venäjän ja EU:n tulevasta lähentymisestä, näkemys kansainväliseen lakiin ja perustuslaillisen demokratian arvoille perustuvien maiden yhteisestä tulevaisuudesta.

Tämä toiveikas visio kuitenkin hiipui, ja vuonna 2007 siirryimme viimeisen toivon vaiheeseen: Putin esitti räikeitä syytöksiä länttä kohtaan vuoden 2007 Münchenin turvallisuuskonferenssissa antaen ymmärtää, että olemme uuden kylmän sodan kynnyksellä. Tällainen retoriikka, kuten myös demokratianvastainen kehitys Venäjällä sekä maan aggressiiviset toimet Tšetšeniassa ja Etelä-Kaukasiassa ovat rapauttaneet luottamusta pahoin. Silti edelleen eläteltiin toivoa siitä, että Venäjä palaisi suhteiden lähentymisen tielle joko tiiviimmän yhteistyön tai painostuksen myötä.

Toivo sai kovan kolauksen mutta pysyi yllä myös Venäjän hyökättyä Georgiaan vuonna 2008. Toivo on kuitenkin hiipunut ja lopulta tuhoutunut Putinin kolmannen presidenttikauden aikana maan sisäisten sortotoimien sekä Syyriassa, Libyassa, Keski-Afrikan tasavallassa ja muissa konflikteissa harjoittaman aggressiivisen politiikan seurauksena. Oma vaikutuksensa on ollut myös vuoden 2014 Krimin niemimaan miehityksellä ja Ukrainan sodalla, kuten myös jatkuvalla itäisten kumppanien ja EU:n jäsenvaltioiden pelottelutoimilla. Viimeksi mainitut vaarantavat kansallisen, alueellisen ja kansainvälisen turvallisuuden, mikä on EU:n etujen vastaista. Lopullisesti EU:n toiveet murskautuivat Venäjän valtion kriitikoiden murhista Isossa-Britanniassa ja Saksassa sekä Venäjän kyberhyökkäyksistä Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Suhteessa siirryttiin nykyiseen vaiheeseen, jossa harhakuvitelmat haihtuvat. Sen myötä Putin on asemoinut maansa EU:n vastustajaksi. EU on joutunut

myöntämään, että Venäjä ei ole enää strateginen kumppani, eikä siitä sellaista lähitulevaisuudessa tule. Ei niin kauan kuin se jatkaa aggressiivista politiikkaansa. Molemminpuolinen luottamus on haihtunut.

Ei ole odotettavissa, että Venäjä jakaisi Euroatlanttisen kumppanuuden arvot lähitulevaisuudessa. Venäjän hallitukselle kansainvälisen lain ja ihmisoikeuksien vähimmäistasonkin kunnioittaminen näyttää tällä hetkellä olevan mahdotonta. Sen sijaan vaikuttaa yhä realistisemmalta, että Venäjä yhdistää voimansa Kiinan kanssa ja ryhtyy näiden periaatteiden vastaiseen arvovaltataisteluun.

b. Tärkein tavoite ja strategiset päämäärät

Tästä odotusten muutoksesta seuraa merkittävien pitkän aikavälin tavoitteiden ja strategisten tavoitteidemme uudelleenarviointi.

Tärkein kokonaisvaltainen tavoitteemme on suhteiden muovaaminen Venäjän federaation kanssa siten, että kaikkien EU-maiden ja EU:n naapurimaiden rauha, vakaus, itsemääräämisoikeus ja alueellinen koskemattomuus voidaan taata, kansainvälisiä lakeja noudatetaan, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta pidetään johtavina periaatteina, ja yhteistyön mahdollisuus yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi säilytetään. Toisin sanoen tehtävänä on puolustaa kylmän sodan jälkeistä Euroopan rauhan arkkitehtuuria sellaisena kuin se on kuvattu Pariisin peruskirjassa.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi meidän on keskityttävä seuraaviin Euroopan politiikan strategiaan tavoitteisiin suhteessa Venäjään:

- Vuoropuhelun ylläpitäminen aina, kun mahdollista
- Suhteiden lujittaminen Venäjän kansalaisyhteiskunnan kanssa
- Euroopan kestokyvyn parantaminen hybridi- ja muita hyökkäyksiä vastaan
- Korruptoituneen Venäjän eliitin vaikutusvallan heikentäminen, ei-toivottujen investointien lopettaminen ja yhteistyön välttäminen heidän kanssaan
- Strategisen riippuvuuden vähentäminen Venäjästä useilla aloilla, etenkin energiasektorilla
- Venäjän geopoliittisten pyrkimysten hillitseminen, etenkin kolmansissa maissa tehtyjen sotatoimien seuraamusten koventaminen, mukaan lukien välikäsien ja palkkasoturien välityksellä tehdyt toimet
- Neuvottelujen käynnistäminen ydinaserisunnasta, aseiden vähentämisestä ja asevalvonnasta, jonka tarkoitus on vähentää ydinaseiden laukaisun vaaraa Euroopan mantereella
- Selektiivisen yhteistyön tekeminen Venäjän kanssa kolmansien osapuolten eduista ja ihmisoikeuksista tinkimättä.

Näistä periaatteista päästään suoraan Venäjä-strategiamme osatekijöihin, jotka on esitelty tässä julkaisussa.

II. EU:N VENÄJÄ-STRATEGIAN TÄRKEIMMÄT OSATEKIJÄT

a. **Politiikkamme pyrkii kumppanuuteen Venäjän kansalaisten kanssa ja on siinä suhteessa Venäjä-mielinen**

Kahdenvälisen suhteemme keskiössä on tuki Venäjän kansalle, venäläisten oikeuksille ja Venäjän kansalaisyhteiskunnalle. Haluamme tarjota mahdollisimman monelle Venäjän kansalaiselle suoran pääsyn tietoon Euroopan unionista ja sen jäsenvaltioista, ilman vääristelyä tai propagandaa. Haluamme vahvistaa suoria yhteyksiä venäläisten ja EU:n kansalaisten välillä, muun muassa helpottamalla viisumin saantia. Tarvitsemme kampanjan koulujen ja yliopistojen vaihto-opiskeluohjelmille ja kulttuurivaihto-ohjelmille sekä vaihto-ohjelmia ja paremman pääsyn myös ammatilliseen koulutukseen ja akateemisen maailman ulkopuolelle. Suoria rekrytointimahdollisuuksia niin korkean kuin alhaisenkin koulutustason työntekijöiden rekrytointiin Venäjältä tulisi luoda tai vahvistaa.

EU-maiden on luotava ja laajennettava mahdollisuuksia Venäjältä poliittisista syistä lähteneiden maahanmuuttajien turvalliselle elämälle Euroopassa oikeudellisesti varmoissa olosuhteissa. Samoin kuin vastaavissa olosuhteissa muista maista (esim. Turkista) saapuville, tarvitsemme oleskelulupia myös muihin tilanteisiin kuin turvapaikanhakuun. Tähän voisi sisältyä mahdollisuuksia asua ja työskennellä Euroopassa joutumatta katkaisemaan yhteyksiä kotimaahan, perheeseen ja Venäjän kansalaisyhteiskuntaan. Meidän on oltava valmiina siihen, että suuri määrä Venäjän tukahduttavaan tilanteeseen kyllästyneitä tai uusien sortotoimien kohteeksi joutuneita ihmisiä pyrkii etsimään mahdollisuuksia paeta Eurooppaan, kun rajat avataan COVID-pandemian jälkeen.

Pyrimme tukemaan ihmisten perusoikeuksia, joihin sisältyy sukupuolten välisen tasa-arvon, LGBTI-oikeuksien ja vähemmistöjen oikeuksien edistäminen. Mahdollisuuksiensa mukaan EU auttaa sorron kohteeksi joutuneita kansalaisia Venäjällä, etenkin kaikkia, jotka kohtaavat syrjintää iän, rodun, etnisyyden, kieliryhmään tai sosiaaliseen ryhmään kuulumisen tai seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen ilmaisunsa, sukupuoli-identiteettinsä, sukupuoliominaisuuksiensa tai minkä tahansa muun syyn vuoksi.

Toimiessamme Venäjän kanssa emme saa pitää poliittista eliittiä maan ainoana poliittisena toimijana. Suurempi painotus Venäjän alueiden kanssa toimimiselle saattaa avata oven riippumattomalle yhteistyölle alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.

b. Aktiivisen kansalaisyhteiskunnan tuki on politiikkamme kulmakiviä

Ulkopolitiikkamme peruseriaate on solidaarisuus ja tuki vapaalle kansalaisyhteiskunnalle kaikkialla maailmassa. Jo vuosien ajan Venäjän demokratiaa tavoitteleva kansalaisyhteiskunta on joutunut kokemaan järjestelmällisiä hyökkäyksiä. Samaan aikaan suuria osia kansasta on tarkoituksellisesti epäpolitisoitu, ja Venäjän hallitus on luonut rinnakkaisen kansalaisyhteiskunnan, joka toimii vain näennäisesti tai edistääkseen hallituksen etuja. Avoin mielipiteen ilmaisu yhteiskunnallisista tai poliittisista aiheista on stigmatisoitunut tai siitä voidaan jopa rangaista oppilaitoksissa, tiedeyhteisössä ja muissa julkisissa ryhmissä ja organisaatioissa – jopa yksityisyrittäjissä. Tästä syntyy ilmapiiri, jossa poliittinen toiminta on vaarallista kenelle tahansa, etenkin opiskelijoille ja työntekijöille, jotka voivat menettää opiskelu- tai työpaikkansa.

Tavoitteemme on *antaa kansalaisyhteiskunnan jäsenille mahdollisuus* päättää vapaasti poliittisesta kannastaan ja tuemme heidän toimiaan mahdollisuuksiemme mukaan. Me emme pidä vahvoja yhteiskuntapoliittisia kannanottoja kansalaisen tai organisaation puutteena vaan olennaisena osana kaikille kuuluvia ihmisoikeuksia, johon ei tule kohdistaa vainoa tai rajoituksia, kuten Venäjän federaatiossa tällä hetkellä on käytäntönä. Näin ollen haluamme entisestään *lisätä taloudellista ja aineetonta tukea* kansalaisyhteiskunnalle ja löytää keinoja tämän avun vastaanottoon ilman sortoa, vaikka tällä hetkellä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa onkin ollut vaikeuksia kaikkien mainittujen esteiden ja viimeaikaisten lakien, esimerkiksi ”ulkomaisten agenttien lain”, vuoksi. Taloudellisen tuen lisäksi meidän on puhuttava niiden Euroopan ja Venäjän kansalaisjärjestöjen ja organisaatioiden puolesta, joille on aiheutunut vaikeuksia ulkomaan agenttien lain tai Venäjän ei-toivottujen organisaatioiden lain vuoksi, ja kieltäytyttävä hyväksymästä niiden halventavaa leimaamista ja syrjintää. Tämä koskee etenkin *vähemmistöjen oikeuksien, sukupuolten välisen tasa-arvon ja ekologisten standardien* puolesta toimivia kansalaisjärjestöjä. Meidän pitää varmistaa, että EU:n jäsenvaltiot ovat valmiita toivottamaan tervetulleiksi Venäjällä uhkailun kohteeksi joutuneet tai kielletyt kansalaisjärjestöt ja sallimaan niiden toiminnan EU:n alueella tarvittaessa. On tärkeää tarjota tällaista tukea Venäjän yhteiskunnan kaikille alueille: eri puolilla Venäjää on useita aloitteita ja järjestöjä, jotka ansaitsevat solidaarisuutemme ja tukemme. Tärkeä väline tässä yhteydessä on eurooppalainen demokratiarahasto, jota tulisi vahvistaa ja laajentaa.

c. Venäjän ja Itä-Euroopan politiikoissamme huomioidaan historiasta kumpuavat muistot sekä vastuiden ja traumojen tunnistaminen

Euroopan suhteet kaikkien itäisten naapuriemme kanssa ovat aina traagisen yhteisen historiamme värittämiä. Etenkään toisen maailmansodan varjoista emme pääse eroon, mutta myös myöhempi Euroopan jakautuminen kylmän sodan asemiin on jättänyt jälkensä.

Meitä yhdistää jaettu 1900-luvun historiamme, poliittisista näkemyseroista ja tietyistä Venäjän hallituksen politiikoista tai valtionpäämiehistä huolimatta. Täten hylkäämme Venäjän poliittisen eliitin kaikki pyrkimykset valjastaa historialliset tapahtumat omien etujensa ajamiseen.

Tiedämme myös, että monissa Itä-Euroopan ja Baltian maissa Neuvostoliiton miehitys liittyy muistoihin sorrosta, itsenäisyyden menetyksestä ja inhimillisistä tragedioista, jotka eivät päättyneet natsismin kukistumiseen. Tunnistamme Euroopan yhteiskuntien muistojen moninaisuuden ja perustamme toimintamme niiden varaan, kieltämättä vastuutamme Saksan ja sen liittolaisten vakavista rikoksista toisen maailmansodan aikana.

d. Kunnioitamme Venäjän etuja, mutta emme Venäjän revisionismia

Hylkäämme valtapiirijaotteluun perustuvan politiikan: pidämme sitä oman edun tavoitteluun pyrkivänä valtapelinä, jota suuret toimijat harjoittavat pienempien valtioiden kustannuksella käyttäen erilaisia kauppa- talous- ja rahoituskeinoja, kuten myös avoimia ja peiteltyjä poliittisia ja sotilaallisia keinoja. Tunnistamme, että Venäjän federaatiolla on alueellisia intressejä rajojensa ulkopuolella. On tärkeää saavuttaa kaikkien etujen tasapaino kuulemalla kaikkia mukana olevia osapuolia, mikäli se on kansainvälisen oikeuden, YK:n peruskirjan ja Helsingin päätösasiakirjan mukaista. Vastustamme suurempien valtioiden harjoittamaa pienten valtioiden alistamista. Mitä tulee EU:n ja Venäjän välisiin kysymyksiin valtioiden jäsenyyksistä liittoumissa, ohjaava periaattemme on liittoumiin liittymisen vapaa tahto. Tulevaisuudessa tulisi olla kyseisten alueellisten liittoumien vastuulla löytää keinot osapuolten tiedottamiseen ja konsultointiin puuttumatta jäseneksi haluavien omaan päätäntävaltaan. Pitkän aikavälin tavoitteena tulisi olla kestävän aluepolitiikka- ja turvallisuusarkkitehtuurin saavuttaminen. Tiedostamme, että Etyjistä on tullut merkittävä mekanismi useissa teknisissä tehtävissä alueella, mutta se on menettänyt roolinsa tehokkaana geostrategisten konsultointien foorumina. Meidän on mahdollistettava olennaisista geostrategisista ongelmista keskustelu kaikkien alueellisten toimijoiden kesken EU:sta Venäjälle, EU:n itäiset naapurimaat mukaan lukien. Solidaarisuuttamme EU:n itäisten kumppanimaiden kanssa tulisi tukea pitkän aikavälin sitoumusta kuvaavalla selkeällä strategialla, johon sisältyy luottamuksen rakentaminen uudelleen EU:hun uskottavana kumppanina turvallisuusasioissa sekä EU:n tarve osallistua enemmän rauhanomaiseen konfliktien ratkaisuun.

e. Vastaamme järjestelmien kilpailun haasteeseen

Kymmenisen vuotta sitten Venäjän johdossa tehtiin tietoinen päätös kehittää ideologinen vaihtohehto Euroopan demokraattisten arvojen ja liberaalin demokratian mallille sekä ryhtyä tämän uuden vastakkainasettelua korostavan järjestelmän kansainväliseksi johtajaksi ja puolestapuhujaksi. Venäjän johto on irtautunut demokratian ydinarvoista ja julistanut itsensä niin sanotun ”kulttuurisen traditionalismin” ja patriarkaatin linnakkeeksi. Tämän päätöksen seuraamukset ovat suorassa ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen,

ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen sekä Venetsian komission määrittämien oikeusvaltion periaatteiden kanssa.

Lähdemme liikkeelle siitä, että tämän jännitteen ytimessä ei ole ideologioiden kilpailu, vaan ideologinen hyökkäys. EU ei ole kääntämässä selkäänsä kansainväliselle yhteistyölle, Venäjä on. EU pystyy tuskin välttämään tätä kilpailua vaarantamatta omia peruspilareitaan, koska hyökkäys tapahtuu kansainvälisissä järjestöissä, useissa naapurivaltioissa ja jopa EU:n itsensä sisällä. Meidät pakotetaan maailmankuvien ”kilpavarusteluun”, kierteeseen, johon suistumista on vaikea välttää. Meidän on vahvistettava omien arvojemme, oikeuksiemme ja periaatteidemme kestävyyttä, lujitettava omaa uskottavuuttamme ja pidettävä Venäjän federaatio täysin vastuussa itse aiheutetuista velvoitteistaan kansainvälisten lakien nojalla.

f. Yhteistyöllä Venäjän valtiollisten toimijoiden kanssa on rajansa

Vaikka asenteemme ja arvomme ovat erilaiset, uskomme yhteistyöhön myös Venäjän ja Kiinan kaltaisten maiden kanssa. On kiistämätön fakta, että lisääntyvien yhteyksien maailmassa olemme riippuvaisia tärkeimpien toimijoiden yhteistyöstä. Yhä tärkeämpää se on Venäjän federaation kaltaisten toimijoiden kanssa, jotka ovat merkittävässä asemassa globaalien ongelmien ratkaisun tai pahenemisen kannalta. Meidän on kuitenkin selvitettävä neljä tässä yhteydessä ilmenevää ongelmaa:

- 1) Tällainen yhteistyö voi palvella etujamme mutta vaarantaa arvomme.
- 2) Tällainen yhteistyö voi palvella etujamme lyhyellä aikavälillä mutta vaarantaa pitkän aikavälin tavoitteemme.
- 3) Tällainen yhteistyö voi palvella etujamme jollakin rajatulla alueella mutta vaarantaa arvomme muilla kansainvälisen yhteistyön alueilla.
- 4) Tällainen yhteistyö voi palvella etujamme mutta vaarantaa liittolaistemme edut.

Näiden ongelmien kohdennettuun ratkaisuun erittelemme *kolme yhteistyön tapaa: liiketoimet, institutionaalinen yhteistyö ja liittoumayhteistyö.*

Liiketoimissa edut voivat olla erilaiset mutta risteävät. Suuret taloushankkeet ovat erityisen merkittäviä. Negatiivisina esimerkkeinä tältä alueelta voidaan mainita Nord Stream 2 -hanke tai Rosatomin Paks II -ydinvoimalan rakentaminen Unkarissa. Mittakaavaltaan ja merkitykseltään suurissa hankkeissa on pidettävä mielessä, että nykyisen johdon aikana Venäjän federaatiossa kaikki olennainen politiikka on liiketoimintaa, ja kaikki olennainen liiketoiminta on politiikkaa. Siksi EU:n ei tule aloittaa mitään kaupallisia hankkeita ilman etukäteen tehtävää huolellista poliittista tarkastelua läpinäkyvyyden, korruption ja poliittisten seuraamusten osalta. Kolmea edellytystä on noudatettava: Ensiksikin tällaiset hankkeet eivät saa vaarantaa *solidaarisuuttamme EU-maiden kesken tai EU:n naapurien kanssa.* Toiseksi hankkeiden toteutuminen ei saa hyödyttää *korruptoituneita rakenteita Venäjän federaatiossa tai EU:ssa.* Kolmanneksi hankkeilla ei saa olla *kielteistä vaikutusta ihmisoikeuksiin tai ympäristöön.*

Institutionaalinen yhteistyö on äärimmäisen tärkeää kansainvälisissä organisaatioissa ja monenvälisissä sopimuksissa. Tavoitteenamme on edistää yhdessä toisiaan täydentäviä tai yhtäläisiä intressejä instituutioiden tai monenvälisten järjestelyjen puitteissa. Tällainen yhteistyö on meille erityisen tärkeää ympäristökysymysten ja vihreän muutoksen alalla sekä Venäjällä että EU:ssa, muun muassa vihreän kehityksen ohjelman puitteissa. Tässä yhteydessä on huomioitava kaksi tärkeää seikkaa: Ensiksikin voimien yhdistäminen tietyillä erikoisaloilla ei tarkoita mitään arvoihin liittyviä myönnytyksiä, etenkin ympäristöasioissa, ihmisoikeuksissa tai demokratian osalta, muilla kansainvälisen yhteistyön alueilla (*ei aiheiden välistä yhteyttä*). Toiseksi, oli käsiteltävänä kuinka tekninen ja erityislaatuinen ongelma tahansa, EU ei saisi koskaan jättää huomiotta geostrategisia seuraamuksia ja kumppaniensa etuja: neuvottelukumppanimme pyrkivät lisäämään geostrategista vaikutusvaltaansa jopa ”yhteisissä aiheissa”, kuten pandemian torjunnassa tai ilmastonsuojelussa. Meidän on myös oltava valppaita muilla kansainvälisen yhteistyön alueilla, kuten rikosasioissa. On muistettava, että Venäjä voi käyttää näitä tilanteita kyseenalaisena keinona poliittisesti motivoituneen ulkoisen vaikutusvallan käyttämiseen tai poliittisten vastustajiensa hiljentämiseen. Se ei tarkoita, että meidän pitäisi välttää sopimusten solmimista, mutta Venäjän kaltaisten toimijoiden kanssa neuvoteltaessa on aina otettava huomioon mahdolliset geostrategiset ja pitkän aikavälin kustannukset (*geopolitiikka aina huomioitava neuvotteluissa!*).

Liittoumayhteistyö on mahdollista vain, jos osapuolten pitkän aikavälin strategiset edut tai tavoitteet vastaavat toisiaan. Tällainen yhteistyö Venäjän federaation kanssa on periaatteessa toivottavaa hyvin pitkällä aikavälillä, mutta tällä hetkellä se ei ole kuviteltavissa.

g. Kannatamme ydinasevalvontaa ja neuvotteluja ydinaseriisunnasta Venäjän kanssa

Suurta huolta Euroopan kansalaisten turvallisuudesta herättää asevalvonnan tason romahdus Venäjällä (vetäytymiset INF-ohjussopimuksesta ja Avoin taivas -sopimuksesta) kuten myös se, että ydinsulkusopimuksen edellyttämä ydinaseriisunta on edennyt heikosti ja Venäjä on hylännyt uuden ydinasekieltosopimuksen. Huolta lisäävät Venäjän ydinaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien modernisointi sekä tasapainoa järkyttävien tekniikoiden käyttöönotto (ääntä nopeammat ydinlatauksen kuljettamiseen sopivat ohjukset, torpedot jne.). Lisäksi Venäjän ydinlatauksen kuljettamiseen soveltuvat lentokoneet ja sotalaivat lähestyvät EU:n aluetta tai Euroopan liittolaisia ja testaavat ilma- ja meripuolustusta lähes päivittäin, mitä ei voida hyväksyä millään muotoa. Haluamme EU:n ja Venäjän käynnistävän prosessin, joka johtaa visioon Euroopan ydinaseettomasta vyöhykkeestä Atlantin valtamerestä Uralvuorille. Tämä edellyttää vastavuoroisuutta. Haluamme Venäjän ja EU-maiden välisten, molemminpuolisten aseistariisunnan vaiheiden kautta mahdollistaa tilanteen, jossa Venäjän koko ydinasearsenaalia ja niiden

maaliinsaattamisjärjestelmiä karsittaisiin ja vähennettäisiin laajemmassa menettelyssä, jossa olisivat mukana myös Ranskan, Britannian, Yhdysvaltain ja Kiinan ydinaseet.

h. Uutena painopisteenä haluamme taistella johdonmukaisesti rahanpesua vastaan

Meidän on pidettävä rahanpesun vastaista taistelua omana *moraalisena vastuunamme, geostrategisena* varotoimena sekä "*kansallisen turvallisuuden*" kysymyksenä. Meidän on kannettava oma vastuumme nykypäivän Venäjällä rehottavasta korruptiosta. Kuten viime aikoina jälleen OpenLux-tapauksen yhteydessä tuli ilmi, EU-maat ja niiden yritystoimijat toimivat aivan liian usein hiljaisina rikoskumppaneina tai jopa edunsaajina Venäjän federaation korruptoituneiden varojen salailussa. Euroopan unionin on kannettava vastuunsa oman rahanpesun vastaisen lainsäädäntönsä tiukentamisesta tai nykyisten sääntöjensä johdonmukaisesta täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Tämä prosessi käynnistyisi EU:n jäsenvaltion rahanpesun vastaisten direktiivien asianmukaisella täytäntöönpanolla, jonka yhteydessä parannettaisiin niiden tehokkuutta useiden merkittävien mittarien osalta FATF-tasolla. Jatkossa täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa tulisi valvoa tehokkaasti, ja kaikilla rikkomuksilla olisi oltava oikeudellisia seuraamuksia.

Rahanpesun vastaisen lainsäädännön lisäksi tarvitaan enemmän läpinäkyvyyttä ja yhteistyötä. Tämän varmistamiseksi tarvitsemme strategista yhteistyötä uuden Yhdysvaltain hallinnon kanssa, kuten myös muiden samanmielisten liittolaisten kanssa, jotka auttavat Venäjältä peräisin olevan likaisen rahan piilottelussa. Kiinteistörekisterien luottamuksellisuus on poistettava tai sitä on rajoitettava, kuten myös mahdollisuutta hyödyntää hiljaisia yhtiöitä ja läpinäkymättömiä omistussuhteita. Kansalliset rekisterit on yhdistettävä toisiinsa, ja datan laatu on varmistettava. Tarvitsemme parempia, kansalaisoikeuksien kannalta varmoja ratkaisuja, jotta voimme tehokkaasti vastustaa varojen valeomistusta tai omistusta säilyttäjän välityksellä, vaikka kyseessä olisivat perheenjäsenet. Tarvitsemme uusia ja tehokkaita ratkaisuja rahan lähteiden laillisuuden varmistamiseen. Tämän saavuttaminen edellyttää Euroopan tiedustelupalvelujen löydösten parempaa integrointia ja koordinoitua sekä väärinkäytösten paljastajien tai tiettyjen varmistettujen korruptionvastaisten kansalaisjärjestöjen tietojen tehokkaampaa huomiointia hyväksyttävänä lähteinä.

i. Lujitamme kestävyttämme ja kykyämme vastatoimiin hybriditiedustelua vastaan

Venäjän hybridihyökkäyksiin perustuva strategia aiheuttaa hankalan haasteen. Perinteisten sotilaallisten voimakeinojen sijaan se käyttää hyökkäyksessä valtavia tiedustelupalvelujen resursseja ja tekniikoita, hyödyntää mediaa, kohdistaa toimintansa digitaaliseen maailmaan sekä liittoutuu populistien ja demokratianvastaisten toimijoiden kanssa; siksi tämän toiminnan vaikutukset pystyvätkin leviämään erittäin laajalle. On myös vaikeaa yhdistää näitä hyökkäyksiä nopeasti ja tarkasti Kremliin, mikä hankaloittaa mahdollisuutta

reagoida ajoissa, saati sitten ennakoivasti. Tilannetta pahentaa entisestään se, että Euroopan sisäiset toimijat, mukaan lukien Venäjän energiayhtiöiden tai muiden Venäjän yritystahojen edustajat, edistävät usein joko omasta tahdostaan tai vastentahtoisesti Venäjän hallituksen etuja ja pyrkivät vaikuttamaan poliittisiin prosesseihin. On huomattava, että näillä toimijoilla on kansalaisvapauksien ja muun Euroopan lainsäädäntökehyksen suoja.

EU:n reaktion tulisi koostua kolmesta osasta:

Vastustuskyvyn vahvistaminen, uskottavien vastatoimien strategian kehittäminen sekä selkeä strateginen eriyttäminen.

Ensiksikin on tärkeää *vahvistaa vastustuskykyämme* ja siten kykyämme puolustautua instituutioihimme ja kriittiseen infrastruktuuriimme kohdistuvilta hyökkäyksiltä ja toipua niistä. On tärkeää tunnistaa talousjärjestelmämme ja demokratiamme hypoteettiset heikkoudet ja mahdolliset murtumiskohdat, tehdä näille kriittisille järjestelmille kriisitestejä ja suojata niitä ulkoisilta hyökkäyksiltä resilienssimekanismeilla ja varautumissuunnitelmilla. Lisäksi tarvitsemme vahvan strategian disinformaatiokampanjoita vastaan, ja meidän on varauduttava vastustamaan vieraisiin valtioihin liittyvän median narratiiveja, jotka vääristävät julkista diskurssia EU:ssa. Usein nämä narratiivit ovat peräisin Kremlistä, mutta toisinaan EU:n toimijat jakavat niitä jopa tarkoituksella. Siksi EU:n jäsenvaltioiden on ryhdyttävä toimiin oman mediaympäristönsä suojelemiseksi. Kaikki tämä on tehtävä rajoittamatta EU:n oman lehdistön vapautta. Venäjän ja Venäjään kytköksissä olevan median ja internetpalveluntarjoajien sisältöä (sekä venäjän- että muunkielistä) on valvottava järjestelmällisesti, jotta disinformaatiokampanjat voidaan havaita nopeasti ja niihin voidaan kehittää välittömiä ja pitkän aikavälin vastastrategioita. Venäjän riippumattoman median, journalistien ja bloggaajien tukeminen on ehdottoman tärkeää, jotta voidaan lujittaa vaihtoehtoisia tietolähteitä ja -kanavia, jotka eivät ole Kremlin hallinnassa.

Toiseksi EU:n ja sen jäsenvaltioiden on kehitettävä hybridihyökkäyksiin *soveltuvia vastatoimia* ja laadittava välineitä, jotka lisäävät syyllisille aiheutuvia kustannuksia. Näiden menetelmien ei tarvitse olla molemminpuolisia, mutta niiden on oltava riittäviä ja uskottavia. Vastausten hybridihyökkäyksiin on aiheutettava hyökkääjälle mahdollisesti suuremmat kustannukset kuin alkuperäinen hyökkäys. Niitä ei tarvitse toteuttaa yhtä voimakkaasti ja samalla tavalla, mutta vastatoimilla on tehtävä selväksi, että käytettävissä on verrannolliset voimat ja että näiden vastatoimiin ryhtymisen päätöskynnys on realistisen matala. Tämä on ainoa tapa torjua tulevat hybridihyökkäykset kestävästi. Venäjän puolelle on tehtävä esimerkiksi selväksi, että digitaalisten hyökkäysten kohteeksi joutuessaan EU on hyökkäysten torjunnan lisäksi kykenevä ja halukas käyttämään vastatoimivälineitään tai suunnittelemaan tehokkaita tiedotuskampanjoita, vaikka se ei olekaan toistaiseksi ryhtynyt näihin toimiin. Meidän on tiedotettava uskottavasti ja lisättävä näistä hyökkäyksistä syylliselle aiheutuvia erityisiä kustannuksia.

Pakotteet ovat myös osa vastatoimien valikoimaa. Uskomme, että oikein kohdistetut pakotteet ovat oikein ja reiluja, mutta meidän on myös oltava valmiita alakohtaisiin ja talouspakotteisiin. Nämä pakotteet voisivat ensiksi

kohdistua tiedustelupalvelujen ja asevoimien rahoittamiseen, sillä Venäjän federaation budjetin suurin tulo on kaasun ja öljyn myynti, jolla rahoitetaan suoraan valtavia kapasiteetteja ja resursseja Venäjän siviili- ja sotilastiedustelupalvelujen alalla, sotilasteknologiaa, kuten ydinvoimaa, mutta myös sotatoimia Ukrainassa, Syyriassa ja Libyassa. On tehtävä selväksi, että tällaiset pakotteet ovat olemassa, mikäli Venäjän hallitus vie tilannetta pidemmälle. Tässä suhteessa uskottavuus edellyttää Euroopan unionin pakotemekanismin uudelleensuunnittelua. Lakiviidakko tekee tämänhetkisestä päätöksentekoprosessista liian hitaan ja monimutkaisen. Siksi pakotteilla ei voida saavuttaa niiden tarkoitusta: käyttäytymisen muutosta. Tilannetta voidaan ja sitä pitää muuttaa määrittämällä pakotteet poliittisiksi ja harkinnanvaraisiksi välineiksi, joihin ei tarvitse kohdistaa täyttä oikeudellista käsittelyä. Oligarkin ihmisoikeuksiin ei kuulu Schengen-viisumin saanti tai EU:ssa matkailu turistina, eivätkä ihmisoikeudet liity kalliisiin kiinteistöihin tehtäviin ulkomaisiin investointeihin etenkin, jos EU pitää sitä tavoittelevia henkilöitä riskinä tai uhkana kansallisille eduilleen. Meidän on palautettava pakotteista tehtävät päätökset osaksi perinteistä harkinnanvaraista ulkopoliittikan työkalupakkia sen sijaan, että ne olisivat päätöksiä, jotka voi aina viedä uudelleenkäsiteltäviksi Euroopan unionin tuomioistuimeen. Lisäksi EU:n tulisi hyödyntää Ison-Britannian uusia maailmanlaajuisia korruptionvastaisia pakotesäädöksiä ja ottaa käyttöön EU:n korruptionvastainen pakotejärjestelmä nykyisen EU:n maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän lisäksi.

Lisäksi on tärkeää vastustaa *vääriin rinnastuksiin* perustuvaa pelottelua. Hybridihyökkäykset toimivat vain, jos ne pystyvät horjuttamaan luottamusta siihen saakka toimineeseen yhteiskunnan rakenteeseen ja saavat yhteiskunnat kyseenalaistamaan olemassaolonsa peruspilarit. Emme aio luopua EU:ssa perusoikeuksistamme ja oikeusvaltion periaatteista hybridihyökkäysten pelossa emmekä tingi strategioistamme virheellisten vertailujen vuoksi. Hybridivaikuttaminen Euroopan asioihin ei ole verrannollinen Euroopan tukeen Venäjän kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisoikeusrikkomusten kritisointiin. Kun sisäisiin asioihimme puututaan Venäjän valtiollisen median tai digitaalisten välineiden kautta, tavoitteena on horjuttaa toimivaa demokraattista oikeusvaltioperiaatetta. Kun EU tukee venäjän kansalaisyhteiskuntaa, se tapahtuu universaalien ihmisoikeuksien edistämisen ja demokraattisten periaatteiden puolesta, ei niitä vastaan. EU ei ole kiinnostunut Moskovan hallituksen syrjäyttämisestä. Me tuemme Venäjän kansalaisia, jotta voimme varmistaa, että he voivat käyttää Euroopan neuvoston yhteisten normien ja muiden kansainvälisten lakien mukaisia oikeuksiaan ja vapauksiaan. Venäjä on velkaa nämä vapaudet kansalaisilleen, mutta myös kansainväliselle yhteisölle omien monenkeskisten velvoitteidensa kautta. Vapaan kansalaisyhteiskunnan tuki Venäjällä on näin ollen osa näiden velvoitteiden täytäntöönpanoa. Sen sijaan Venäjän hallituksen puuttuminen EU:n sisäiseen itsemääräämisoikeuteen on joko täysin kansainvälisten lakien vastaista (esim. murha, kiellettyjen kemiallisten aineiden käyttö tai kyberhyökkäykset) tai pyrkii kansainvälisten lakien vastaisiin tavoitteisiin (esim. EU:n sisäisiin asioihin puuttuminen propagandalla ja epätasapainon aiheuttamisella ilman ihmisoikeusperustelua).

j. Luomme vapaita tiloja teknologiastandardien ja avoimen internetin avulla ja estämme käyttämästä teknologiaa sorron välineenä

Venäjällä valtion viranomaiset käyttävät uusia teknologioita sortotarkoituksiin, mutta niitä tarvitaan myös kansalaisyhteiskunnan vapaaseen toimintaan. Siksi meidän on kehitettävä ja käytettävä tehokkaita digitaalisen politiikan strategioita.

Yhtäältä kyse on voimauttavan innovaation vahvistamisesta: ennen kaikkea vapaa ja kaikille avoin internet, avoimen lähdekoodin teknologiat, turvallisen viestinnän palvelut, hajautetut alustat sekä uudet yksityisyydensuojaa kunnioittavat ja houkuttelevat matalan kynnyksen sosiaalisen median palvelut on tarjottava Venäjän väestölle osana apuamme sorron aikoina. Näiden teknologioiden avulla itsensä toteuttaminen, moniarvoisuus ja monimuotoisuus voivat vapautua tukahduttavan valtiovallan painostuksesta, ja kansalaisten sosiaalinen ja poliittinen itseilmaisuuksien voimat kukoistaa digitaalisessa maailmassa. On myös tärkeää painostaa teknologiajätettä (esim. Google, Apple, Facebook, Amazon ja Microsoft), jotta ne eivät anna periksi hallitusten yrityksille rajoittaa vapaata puhetta internetissä muun muassa automaattisten suodatinten muodossa. Venäjän hallituksen otettua perinteiset joukkoviestintävälineet hallintaansa internetin on pysyttävä viimeisenä yhteisöllisen ja yksilöllisen vapauden ja itseilmaisun turvasatamana.

Toisaalta tarvitaan *sortoon käytettävien teknologioiden ehkäisemistä ja rajoittamista*. Meidän on laajennettava maailmanlaajuisia teknologiastandardeja yksityisyyden huomiointiin, luotava eettisiä ja juridisia standardeja, jotka antavat signaalin perusoikeuksien suojelun edistämistä, pyrittävä kehittämään kansainvälinen joukkovalvontateknologioiden ja invasiivisten sosiaalisten pisteytysjärjestelmien kielto sekä vaadittava autonomisten asejärjestelmien kieltä. Viimeaikaiset tapahtumat osoittavat, että Venäjän kansalaisia vainotaan rauhanomaisiin mielenosoituksiin osallistumisesta tunnistamalla osanottajia joukkovalvontavideoista biometrisellä kasvojen tunnistuksella tai seuraamalla matkapuhelimia mielenosoituksen jälkeen. Eurooppa, Yhdysvallat tai mikään muukaan osapuoli ei saa osallistua sellaisten teknologioiden tai lakien luontiin, joita käytetään demokratian tukahduttamiseen ja ihmisoikeuksien vastaiseen toimintaan. Tällaisten valvontatuotteiden tuottajat kolmansista maista tulisi eristää teknologian osalta, eikä näille yrityksille tule toimittaa mitään tarvittavia arkaluontoisia komponentteja EU:sta.

k. Vahvistamme EU:n yhteistä voimaa ja uskottavuutta ja lisäämme strategista eriyttämistä

Viime kädessä onnistuneessa Venäjä-strategiassa on huomioitava sisäinen koherenssi ja kyvykkyys toimia, kuten myös omien johtoperiaatteidemme uskottavuus. EU:n on osoitettava uskottavasti, että se pystyy tekemään päätöksiä ja ryhtymään toimiin ulkopoliittikan alalla. Tätä varten EU:n ulkopoliittikka tarvitsee rakennemuutosta, jossa muun muassa laajennetaan Euroopan ulkosuhdehallinnon toimivaltaa ja annetaan erilainen rooli EU:n

ulkoasiainedustajalle siten, että tehtävään kuuluu enemmän autonomiaa ja selkeät vastuut. Lisäksi meidän on pyrittävä päätöksentekoprosessin uudistukseen. Erityisesti on poistettava yksimielisyyden vaatimus ulkopoliittikan asioissa ja pyrittävä keskeiseen koordinointiin Euroopan ulkomaisten tiedustelupalveluissa ja rahanpesun vastaisessa taistelussa. Edellä mainitun byrokratian vähentämisen ja pakotteiden asetusprosessin lakimenettelyjen karsinnan on oltava osa näitä uudistuksia. Näihin muutoksiin menee aikaa. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä uskottava ulkopoliittikka vaatii jäsenvaltioilta selkeämpää viestintää ja johtajuutta, etenkin Ranskan ja Saksan hallituksilta. Uskottavuus edellyttää yhtenäisyyden ja Euroopan sisäisen solidaarisuuden varmistamista. Tältä osin suurten Euroopan maiden, kuten Saksan ja Ranskan, on luovuttava itsekeskeisestä johtajuusaseman tavoittelusta ja pyrittävä sen sijaan palvelemaan kaikkien yhteistä hyvää, jotta EU pystyy puhumaan yhdellä äänellä. Tosiasiassa kaikkien jäsenvaltioiden keskinäistä koordinoitua on parannettava siten, että voidaan muodostaa yhteinen lähestymistapa Venäjää kohtaan ja luopua nykyisistä useista erilaisista kansallisista käytännöistä, sillä EU:n toimien uskottavuus edellyttää johdonmukaista yhtenäisyyttä. Kykymme toimia oman etumme nimissä myös edellyttää, että arvioimme uudelleen strategisia riippuvuuksiamme Venäjän federaation toimijoista. Riippuvuuksia rautatieinfrastruktuurista, raaka-aineista, etenkin öljystä ja kaasusta, sekä metalleista (erityisesti raudasta/teräksestä, alumiinista ja nikkelistä) on vähennettävä etenkin energia-alalla, mutta myös muilla aloilla. Tällaisesta strategisesta eriyttämisestä on tehtävä merkittävä osa politiikkaamme.

Hajautuspyrkimyksistä huolimatta noin 40 prosenttia EU:hun tuodusta kaasusta ja 30 prosenttia öljytuonneista tulee yhä Venäjän federaatiosta, ja jotkin jäsenvaltiot ovat aivan liian riippuvaisia Venäjän kaasusta. Tilannetta on vahvistanut Nord Stream 2 -kaasuputken rakentaminen, joka edustaa väärään suuntaan kulkevaa kehitystä geopolitiikan, energiariippumattomuuden ja poliittisen solidaarisuuden näkökulmasta. Lisäksi Venäjän viimeisimmässä energiastategiassa vuodelle 2035 käy ilmi, että valtio itse asiassa suunnittelee putkien kautta länsimaihien suuntautuvan kaasuvientinsä kapasiteetin lisäämistä. Näin ollen on ehdottoman tärkeää, että EU ja sen jäsenvaltiot nopeuttavat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman täytäntöönpanoa ja hylkäävät ajatuksen maakaasusta välivaiheen pienempien hiilipäästöjen reittinä EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Kunnianhimoisen ja päättäväisen Euroopan vihreän kehityksen toimintasuunnitelman noudattaminen, johon sisältyy kaikkien jäsenvaltioiden sähköverkkojen synkronointi Manner-Euroopan synkroniverkon kanssa, on paras pitkän aikavälin ratkaisu Euroopan strategisen energiariippuvuuden vähentämiseen Venäjältä. Tässä toimintasuunnitelmassa on myös vastustettava Venäjän ydinenergiasektorin laajentamista EU:hun. Siihen on lisättävä tehokkaita toimia, joilla voidaan rajoittaa kyseenalaisten Rosatomien ydinvoimaloiden rakentamista, kuten Astravetsissa Valko-Venäjällä, ja estää tällaisissa voimaloissa tuotetun sähkön myynti EU:n markkinoilla.

Lisäksi pitää keskittyä EU:n uskottavuuden pelastamiseen sen arvopohjaisen sisäisen toiminnan osalta. EU:n on tartuttava omiin oikeusvaltioperiaatteeseen ja perusoikeuksien toteutumisen puutteisiinsa paljon suuremmin ja

rehellisemmin. Nämä puutteet eivät liity vain Unkarin ja Puolan demokratianvastaiseen kehitykseen. Esimerkiksi poliisiväkivalta, vanhanaikaiset rikoslait ja sukupuolten välisen tasa-arvon ja moninaisuuden vastustus joissakin jäsenmaissa haittaavat mainettamme ja rapauttavat uskottavuuttamme ulkomailla, siitä huolimatta, että nämä ongelmat eivät millään muotoa ole verrannollisia Venäjän federaation sortohallintoon. Unionin venäjänkieliset vähemmistöt tarvitsevat myös täyden suojelun, syrjimättömyyden, oikeuden koulutukseen, kielioikeudet ja oikeuden ylläpitää rauhanomaisia suhteita rajojen yli.

Ulkopolitiikan uskottavuuden vuoksi EU:n on välitettävä vastaavat odotukset kaikille kumppaneilleen. Kansainvälisen lain rikkomuksista on irtisanouduttava ja tarvittaessa koviin seuraamuksiin on ryhdyttävä johdonmukaisesti, ja EU:n on varottava sortumasta kaksinaismoraaliin. EU ei saa enää venyttää sietokykynsä rajoja, kun Venäjän federaation hallitus ja viranomaiset toimivat tavalla, jota ei voi hyväksyä. Sen sijaan EU:n on toteutettava ilmoittamansa toimet etenkin, kun kyse on pelottelusta. Tarvitaan myös tarkka suunnitelma, jolla voidaan reagoida EU:n vetämän rajan ylittäviin toimiin, jotta varsinaisessa tilanteessa ei kulu kallisarvoista aikaa. Vain näin meidät voidaan ottaa vakavasti johdonmukaisena ja uskottavana ulkopolitiikan toimijana, niin Moskovassa kuin myös muualla.